

Enigmaticul general Alexander Löhr

Autor

Carmen Zamfirescu

editura

Miidecărți

Bragadiru - 2018

PREFAȚĂ	7
CUVÂNTUL AUTOAREI	13
PREZENTAREA AUTOAREI	
CARMEN ZAMFIRESCU, SCRIITOR, PUBLICIST, BLOGGER	15
CAPITOLUL I	
GENERALUL ALEXANDER LÖHR ÎN ISTORIOGRAFIE	25
CAPITOLUL II	
ALEXANDER LÖHR ÎN PERIOADA 1885-1938. REPERE BIOGRAFICE	35
CAPITOLUL III	
PRIMII ANI AI CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL (1 SEPTEMBRIE 1939-MAI 1941)	52
CAPITOLUL IV	
GENERALUL ALEXANDER LÖHR ȘI RĂZBOIUL AERIAN DE PE FRONTUL DE EST (IUNIE 1941-IUNIE 1942)	63
CAPITOLUL V	
ALEXANDER LÖHR – COMANDANT AL ARMATEI A XII-A GERMANE (IULIE -DECEMBRIE 1942)	72
CAPITOLUL VI	
GENERALUL ALEXANDER LÖHR – COMANDANTUL GERMAN AL BALCANILOR (IANUARIE 1943-SEPTEMBRIE 1944)	74

CAPITOLUL VII

RETRAGEREA DIN BALCANI ȘI SFÂRȘITUL CELUI DE-AL
DOILEA RĂZBOI MONDIAL
(OCTOMBRIE 1944-MAI 1945).....80

CAPITOLUL VIII

CAPITULAREA GENERALULUI ALEXANDER LÖHR
ÎN FAȚA BRITANICILOR, PRELUAREA DE CĂTRE
ARMATA IUGOSLAVĂ.....85

CAPITOLUL IX

GENERALUL ALEXANDER LÖHR
ÎN DETENȚIA IUGOSLAVĂ. PROCESUL ȘI EXECUȚIA 94

CAPITOLUL X

JURNALUL GENERALULUI ALEXANDER LÖHR 106

CONCLUZII.....109

BIBLIOGRAFIE 111

ANEXE.....115

CAPITOLUL I

GENERALUL ALEXANDER LÖHR ÎN ISTORIOGRAFIE

Al Doilea Război Mondial a cunoscut toate tipurile de acțiuni care au născut controverse: bombardamente masive ale orașelor (ambele tabere beligerante), invazia cu ajutorul trupelor mecanizate, reprimare violentă a revoltelor, atacul cu bomba atomică. Faptul că doar americanii au folosit-o împotriva Japoniei, în august 1945, nu înseamnă că dacă ar fi fost gata în laboratoarele germane, Germania nu ar fi întrebuințat această armă.

Ce a deosebit clar Germania nazistă de Uniunea Sovietică a fost Holocaustul. Propagandiștii și liderii naziști (Hitler, Himmler, Eichmann, Göring, Goebbels, Rosenberg) au decis, pentru prima oară în istorie, să pună în aplicare sinistrua idee a *Soluției finale* împotriva așa-ziselor *rase inferioare* (evrei, slavi, romei etc.). Structurile de propagandă naziste (Gestapo, SS) penetraseră toate nivelurile armatei germane și operau în teritoriile ocupate. Nu de puține ori, reprezentanții acestor structuri își arogau puteri cu mult peste dreptul lor de intervenție. Practic, șefii din SS și Gestapo interveneau peste comandanții militari în implementarea *Soluției finale*. Acolo unde erau state-marionetă, ca în cazul Statului Independent Croat, Slovaciei, Republicii de la Salo, SS și Gestapo făceau practic legea. Șefii din teritoriu impuneau comandanților militari să pună la dispoziția lor infrastructura, mai ales cea feroviară, pentru deportarea evreilor în lagărele de concentrare naziste. Au existat și comandanți militari germani care, fără a fi naziști cu acte în regulă, considerau că evreii ar fi fost în întregime adepți ai comunismului și susținători ai sabotajelor. Armata germană a folosit mult mai des acțiunile

de represalii (execuții și deportări ale civililor) decât celelalte armate, dar asta nu înseamnă că doar ei au fost singurii implicați în acest tip de acțiuni. Ideea de a nu lua prizonieri și de a-i lichida pe partizani nu este nouă (deși contravenea Convenției de la Geneva privind prizonierii de război) și nu a aparținut ideologiilor sau tacticilor militare ale secolului al XX-lea. Napoleon I a executat în Egipt 3000 de prizonieri mameluci, fiindcă a considerat că nu avea resurse să îi hrănească, iar dacă îi elibera, aceștia i-ar fi hărțuit armata. Să nu uităm ce au pățit ucrainenii după ce sovieticii au preluat inițiativa pe Frontul de Est prin declanșarea în 1943 a contraofensivei care îi va duce până în Berlin, în mai 1945. Aruncând o privire asupra sentințelor Tribunalului de la Nürnberg și ale Tribunalului Aliate, vom vedea că mulți acuzați de crime de război au fost achitați, iar alții au primit condamnări la pedepse cu închisoarea de câțiva ani. Împușcarea, spânzurarea condamnaților pentru crime de război a fost generalizată în statele din orbita politică a Moscovei. Având în vedere cum s-au purtat comuniștii cu adversarii lor ideologici interni (motivând că și comuniștii fuseseră închiși de către cei pe care îi înlăturaseră după 1945), era de la sine înțeles ce soartă urmau să aibă prizonierii germani, naziști sau nu. Executarea prizonierilor germani de război s-a făcut ca un gest al noilor autorități de a arăta că acelor prizonieri le aparținea vina pentru dezastrul economic și nu unor decizii eronate ale noilor guverne comuniste.

Evident că nu trebuie să cădem în capcana generalizărilor. Chiar dacă galul Brennus rostise cu mii de ani în urmă dictonul „*Vae Victis! – vai de cei învinși!*”, nu trebuie să credem că sentințele pronunțate ar fi fost nedrepte. Nu acesta este scopul unei lucrări de istorie. Lucrarea de istorie își propune să conducă spre aflarea adevărului istoric. Niciodată o lucrare de istorie nu revizuieste sentințe, nu reabilitează un vinovat sau nu condamnă un vinovat ascuns printre nevinovați. Reabilitarea sau condamnarea cuiva sunt decizii strict politice, or, istoria nu a fost, nu este și nu va fi echivalentă cu politica. Istoria analizează politica, o interpretează, emite judecăți de valoare. Istoria precede politica și nu invers.

Suntem la aproape trei decenii de la prăbușirea comunismului în majoritatea statelor lumii și la peste șapte decenii de la prăbușirea nazismului și a fascismului. Azi putem interpreta critic și liber ceea ce altă dată erau *tabuuri*.

A scrie despre un comandant militar german astăzi nu înseamnă deloc o încercare de a-l reabilita, după cum a scrie despre un lider sovietic nu înseamnă a-l condamna *ab initio*.

Generalul Alexander Löhr este un conducător militar german care a sfârșit în fața unui pluton de execuție iugoslav, la 26 februarie 1947, ca urmare a punerii în aplicare a unei sentințe emise de către un tribunal militar. Aceasta este informația de bază de unde pornește analiza. Desigur, au existat lucrări care au încercat să îl reabiliteze, după cum au existat și lucrări care au încercat să îi atribuie și alte vinovății, invocând dovezi, unele plauzibile, altele mai puțin solide. Au fost și istorici obiectivi care au încercat să expună opinii asupra a ceea ce s-a petrecut și nu „de ce s-a petrecut?” sau „ce s-ar fi întâmplat dacă?”

Ceea ce considerăm că nu s-a încercat suficient a fost o încercare de analiză a personalității generalului Alexander Löhr. Indiferent că un comandant militar are eticheta prestabilită de „criminal” sau „erou” de război, se cuvine să îi fie prezentate deopotrivă defectele și calitățile. Trebuie să se vadă cât de largi au fost orizonturile sau cât de limitate i-au fost deciziile, acțiunile.

Alexander Löhr rămâne un personaj enigmatic. Cel puțin asta se desprinde din amintirile contemporanilor, din scrierile publicate până acum. S-a născut într-un oraș românesc cosmopolit, Turnu Severin, dintr-un tată austriac cu ascendență germană și o mamă rusoaică, a cărei ascendență era evreiască, în ciuda confesiunii ortodoxe. La acea vreme, deși Turnu Severin era un oraș nou românesc, imediat după limba oficială, limba română, limba germană se auzea foarte des pe străzi. Alexander Löhr a ajuns la maturitate să vorbească română, rusă, franceză, maghiară, sârbă, pe lângă germană. S-a născut pe malul stâng al Dunării, la marginea aceluia cazan sub presiune care au fost Balcanii. S-au scris sute de mii, poate milioane de pagini despre Balcani, despre balcanism, despre balcanici. Evident, nici nu a fost, nu este și nici nu va fi posibil pentru cineva să definească „Balcanii” sau „balcanismul” cu pretenția de a crea o axiomă. Balcanii au marcat personalitatea lui Alexander Löhr și i-au influențat existența. Deși s-a format la școală în mediul Europei Centrale și de Sud-Est (Turnu-Severin, Timișoara, Viena, Kosice), Alexander Löhr a petrecut mai mult de jumătate din viață în Balcani, în Bosnia-Herțegovina, Serbia, Grecia și Iugoslavia.

Ocupația tatălui și destinul l-au smuls din liniștitul oraș românesc de lângă Dunărea albastră, purtându-l în amonte spre Viena și, de acolo, în aval spre Belgrad. Deși a dorit să-și urmeze tatăl ca navigator, a ajuns militar de uscat, apoi aviator. Aviația era o armă nouă, fiindcă primele zboruri avuseseră loc la începutul secolului al XX-lea, românii având un rol fundamental în dezvoltarea aeronauticii mondiale. Alexander Löhr era ortodox și nu a uitat niciodată limba română, așa cum afirmă contemporanii. Totodată, un frate și nepoți de-ai săi au fost militari în Armata Română.

Alexander Löhr avea 33 de ani când Imperiul Habsburgic s-a prăbușit, în 1918. Fusese ofițer combatant, rănit pe front, decorat, fusese ofițer de stat-major și component al echipei de specialiști ai Ministerului Austro-Ungar de Război.

După 1918, a ales, cum era firesc, să rămână în Austria, patria de origine a tatălui său. Timp de două decenii a contribuit la clădirea forțelor aeriene austriece, deși inițial a făcut-o în secret, cu o tehnică germană, dar cu o pricepere balcanică, adică a negocierii, a disimulării, moștenite de la tatăl său, un navigator. Mama sa era soră medicală, iar bunicul matern fusese medic și aceste elemente îi vor influența multe dintre acțiunile de mai târziu. Alexander Löhr nu a fost doar un practician al tacticii militare, ci a încercat să fie un teoretician. Până în 1943, a lucrat la o strategie a războiului aerian, numită „căi ale luptei aeriene”. Ca ofițer de front, dar și de birou, Alexander Löhr a cunoscut cauzele prăbușirii Imperiului Austro-Ungar. Una și poate principala a fost aceea a nesincronizării dintre viziunea imperială și viziunile naționalităților. Alexander Löhr știa că Austro-Ungaria avea aproape jumătate dintre soldați de origine slavă. Lupta națională a slavilor și românilor erau realități peste care nu se putea trece. Deși Statele Unite ale Americii visau să mențină Austro-Ungaria ca pivot al Europei Centrale în fața ascensiunii comunismului, acest fapt nu a reușit.

În martie 1938, Alexander Löhr avea 53 de ani, o vârstă a deplinei maturități. Pentru a doua oară în viață, ca militar, trăise dispariția patriei sale. Din 53 de ani, aproape 40 îi trăise în mediul militar, ca elev, cadet și ofițer. Anschluss fusese o decizie politică pe care Alexander Löhr, la acea vreme șef al Aviației Militare Austriece și creator al acestei forțe, nu o putea împiedica. Mulți ofițeri superiori ajunseseră în închisori, apoi în lagăre de concentrare naziste pentru că făcuseră opoziție față de instalarea nazismului.

220 de ofițeri austro-ungari și austrieci au fost integrați în armata germană. Doar trei aveau să ajungă la gradul de general. Alexander Löhr, în aprecierea contemporanilor, putea fi feldmareșal, dar a rămas doar general-colonel. Mulți autori afirmă că Alexander Löhr era un simplu executant docil al ordinelor lui Adolf Hitler. Totuși, se știe că, deși austriac, caporalul Adolf Hitler nu avea încredere în ofițerii de carieră austrieci. Nu că ar fi avut încredere în militarii de carieră germani, asta s-a văzut când doar el dicta acțiunile armatei germane pe front.

Alexander Löhr considera că războiul trebuia purtat pe principii „medicale”. Dacă Imperiul Austro-Ungar pierduse și din cauza insuficienței dezvoltări a aviației, Alexander Löhr considera că aviația trebuia să lovească tactic. El nu era adeptul bătăliei decisive care hotăra soarta unui război. Considera acest fapt ca ținând de o mentalitate învechită. Considera că o lovitură aplicată într-un loc sensibil distruge statul inamic. Astfel, bombardamentele puternice distrugeau infrastructura vitală a statului cucerit. Dacă aceasta este o mentalitate specifică unui militar, Alexander Löhr a avut o idee care îi va fi fatală, aceea de a distruge orașele pentru a demoraliza adversarul. Nici această idee nu era nouă. Demetrius Poliorketes, diadohul elenistic, avea ca supranume chiar „Dărâmătorul de orașe”; generalul roman Aemilius Paullus prefăcuse Cartagina în praf și pulbere, împăratul bizantin Vasile al II-lea fusese supranumit „Bulgaroctonul” („Groparul bulgarilor”), Napoleon incendiase Moscova, Stalin minase Leningradul, care ar fi explodat dacă orașul ar fi fost ocupat de trupele germane.

Totuși, lui Alexander Löhr i s-a reproșat că a ucis deliberat civili, că a bombardat la Varșovia și Belgrad puncte în care locuiau civilii. Mulți au justificat bombardamentele americane asupra orașelor Turnu Severin și București sau bombardamentele anglo-americane asupra Sofiei și Dresdei ca acte de răspuns la bombardarea de către germani a Varșoviei, Londrei, Belgradului. Winston Churchill exagera voit numărul morților cauzate de bombardamentele germane pentru a le apropia de numărul morților în bombardamentele aliate.

Alexander Löhr a planificat și executat bombardarea Belgradului la 6 aprilie 1941, acesta fiind principalul cap de acuzare pe care s-a bazat execuția sa. Sunt istorici care spun că el nu ar fi agreat un bombardament masiv, dar că nu era în poziția de a-l contrazice pe Adolf Hitler. Churchill nota că ar fi

Libris RO
Respect pentru oameni și cărți

murit 17000 civili la Belgrad, deși nici măcar acuzatorii din Belgrad nu au consemnat acest număr. Evident, nu poate fi deloc o scuză că un condamnat a fost acuzat pentru mai multe victime decât în realitate, chiar și uciderea unei persoane este motiv de condamnare la detenție pe viață sau chiar la pedeapsa capitală.

Există mărturii ale acțiunilor deliberate ale lui Alexander Löhr în Serbia și Grecia împotriva evreilor. Alexander Löhr le-a reproșat italienilor că nu îi deportau pe evreii din zona de ocupație italiană a Serbiei, așa cum o făceau germanii. În Grecia, Alexander Löhr a fost acuzat de istorici că a pus la dispoziție trenurile militare pentru a deporta evreii din Salonic. Totuși, acești istorici menționează că în Grecia, Gestapo și SS au avut unii dintre cei mai cruzi naziști, precum Alois Brunner, asistentul lui Adolf Eichmann, sau lichidatorul insurecției din Varșovia, Jürgen Stroop). Ba chiar afirmă că șeful SS din Grecia și-a depășit mandatul, interzicând liderului guvernului grec să ia legătura cu Alexander Löhr, comandantul general militar al Greciei și al Balcanilor în general, și impunându-i să fie răspunzător exclusiv în fața lui. După ce acest șef SS a fost înlocuit, a venit cel cunoscut ca „satrapul” sau „călăul” Varșoviei, comparabil ca nivel al crimelor cu Reinhard Heydrich sau Wilhelm Kube, „măcelarii” din Praga, respectiv Minsk.

Alexander Löhr a fost acuzat pentru executarea sumară a partizanilor, însă oficial acuzația de deportare a evreilor nu s-a făcut la Belgrad, fiindcă acel tribunal avea cu totul alt scop. În același timp, procesele de la Nürnberg își continuau desfășurarea.

În corespondența sa, Alexander Löhr, singurul general german de confesiune ortodoxă, arăta că Ante Pavelić (pe care îl disprețuia în plan personal), liderul Statului Independent Croat și al temutei organizații fasciste „Ustașa” (aliatul lui Hitler), conducea haotic acel stat-marionetă, că legalizase crima, corupția și că ucisese 400000 sârbi ortodocși în mod brutal, croații fiind catolici.

Rămâne o enigmă de ce Alexander Löhr s-a predat britanicilor după ce scăpase la 9 mai 1945 din mâinile iugoslavilor și de ce britanicii l-au predat iugoslavilor la 13 mai 1945, refuzând primirea soldaților germani (circa 150000) în Carintia, provincie austriacă aflată sub control britanic.

O altă enigmă este aceea legată de intenția lui Alexander Löhr de a contribui la ruperea Austriei de Germania Nazistă după retragerea din

Grecia în septembrie 1944. Generalul Draža Mihailović, șeful etnicilor sârbi, inamic al lui Alexander Löhr, a fost acuzat la procesul său că ar fi ajuns să colaboreze cu Alexander Löhr în fața pericolului reprezentat de partizanii mareșalului Iosip Broz Tito. Se naște întrebarea: intenționau Alexander Löhr și Draža Mihailović să reziste contra comuniștilor? Având în vedere că s-a vehiculat ideea că și Benito Mussolini, dictatorul Italiei fasciste, încercase să medieze o pace între Anglia și Germania, fapt refuzat de Churchill, oare căuta liderul britanic să își acopere urmele după ce „bătuse palma” cu dictatorul Stalin și cu mareșalul Tito? Draža Mihailović, executat de comuniști, a fost reabilitat în Serbia la cererea nepotului său. Alexander Löhr a specificat faptul că iugoslavii și-au asumat în mod mincinos meritele „capturării” sale, în realitate englezii fiind cei care l-au predat, după ce el însuși capitulase în fața lor. Astăzi se știe că partizanii iugoslavi nu au respectat nici ei Convenția de la Geneva, executând sau grăbind moartea a 120000 prizonieri germani din Grupul de Armate E, pe care Alexander Löhr nu apucase să îi evacueze în Ungaria și Austria.

Se spune că au dispărut jurnalele lui Wilhelm Canaris (acesta ar fi propus pacea separată a S.U.A. cu Germania, fapt refuzat de președintele F. D. Roosevelt), Alexander Löhr (jurnal de 180 pagini redactat în cei doi ani de temniță la Belgrad) și însemnările lui Benito Mussolini, pe care le-ar fi avut asupra lui pe drumul spre Dongo, unde a fost arestat și executat în circumstanțe și astăzi incomplet clarificate.

Lucrarea de față nu își propune să îl reabiliteze pe Alexander Löhr, însă trebuie spus că acesta nu a fost lider politic, ci un comandant militar subordonat conducătorilor politici de la Berlin. Un comandant militar execută ordine, în caz contrar putând fi el cel executat. Practic, generalul Alexander Löhr s-a aflat permanent, timp de nouă ani, în intervalul 1938-1947, între două plutoane de execuție, al dictatorului nazist Adolf Hitler și al adversarilor acestuia. El însuși afirmase că primirea ordinului de a fi comandantul militar în Balcani era „înfirmantă sa de lux (*first class funeral*)”¹.

O enigmă o reprezintă și relația lui Alexander Löhr cu România. Generalul Alexander Löhr a avut un frate ofițer în Armata Română, fapt

1 Gunter Bischof, Fritz Plasser, Barbara Stelzl-Marx, *New Perspectives on Austrians and World War II*, Transactions Publishers, New Brunswick, London, 2009, p. 41.